

Lázár Ervin Járkáló:

Mi mindebből a tanulság?

Rágódom a New York-ban törtétek miatt, anélkül hogy sokra jutottam volna. Egyre feszítőbb, hogy ne mondjam mérgezőbb a helyzetem, amint a rengeteg elmentmondásos hírt és megnyilatkozást próbálom követni. Akadt olyan a környezetben (is), aki kerek-perec kijelentette, hogy nem érzi kötelességének az állásfoglalást, de a többség kínlódik, mint jómagam is – látom. Merthogy, amint megfogalmazódott bennem az első pillanatokban: a klimax megtörtént, de a katarzisért személyesen meg kell dolgozni. Legalább az elemzés szintjén. Igazán meglepően egyszerűen gondolkodnak azok, akik úgymond nem látnak komoly dilemmát sem azt illetően, hogy kikről van itt szó, vagy milyen irányba és hogyan is kéne mozdulni. „Nem lehet túlzásnak tartani azokat a kijelentéseket, mely szerint itt a jó érzésű emberek állnak az egyik oldalon és a gonosz erői pedig a másik oldalon. Az emberiség, az összetartozás, a felebaráti szeretet hívei állnak az egyik oldalon, míg a másikon az emberiség és a felebaráti szeretet ellenségei, ellenfelei. Ezért erkölcsi kötelességünk saját magunkkal és a világgal szemben, hogy mindenben közreműködjünk, amely megakadályozza, hogy ilyen esetekkel kelljen újra és újra szembesülnie és együtt élnie az emberiségnek...” – nyilatkozza a magyar illetékes. (Lelke rajta, csak ne próbálja semmilyen értelemben kötelezővé tenni enyhén szólva kissé egyoldalú véleményét!) Nos bevallom, hogy nekem komoly kétségeim vannak „a gonosz erőinek” kibén-mibenlétét illetően. De persze nem lehet köztünk vita abban, hogy ilyesminek nem szabadna történnie, hogy mindent meg kellene tennünk azért, hogy ez a fajta kétségbeesett, ön- és közvesztélyes, fanatikus (vagy amint tetszik) véres „kritika” NE kerüljön az évszázad civil emberének napirendjére sehol a Földön. (Még akkor sem, ha ez iszonyú profitot ígérne az összes hadi- és „biztonsági” iparnak, részvényeseiknek, és...) De még akkor sem, ha a világra kényszerített spekulációs piaci berendezkedésünk, az USA „vezető szerepe” ebben, a „pénzvilág” érték-kilúgozó tevékenysége (Soros szava!), Izrael iránti kivételes elfogultsága, az egyre globálisabb „befektetők” általános adózás iránti ellenszenvé, a szociális, kulturális- és környezeti ártalmakkal kapcsolatos kirívó érzéketlensége, a rabszolgamunka, prostitúció és gyerekmunka iránti „vonzalma”, stb. óhatatlanul egyre több tiltakozást provokál világszerte. Mi lenne hát a teendő? Magam részéről egy német politikus szavaiból indulok ki, aki (a Kossuth rádió hírműsora szerint, a támadás utáni első, békéért fohászkozó nagygyűlésen, Berlinben) azt mondta volna, hogy: „Olyan világot kell teremtenünk [a Földön], ahol mindenki méltóságban élhet. Az ilyen emberekből nem lesznek terroristák.” Nos nem hiszem, hogy ennél nagyvonalúbb, sőt izgalmasabb „tervvel” tudna jönni bárki! Kérem szépen, ezt még egyszerűen nem

próbáltuk! Mármost „személyesen, egyenként és kivétel nélkül” (H.B.) Próbáltunk mi már sok mindent, de valahogy mindig sikeredett így, vagy úgy egymás ellen uszultunk, uszítanunk egymást, hol ezért, hol azért. Leginkább persze a mindenkori „vallási és világi hatalom” érdekei szerint. No hát itt az alkalom, hogy egy kissé „kijózanodjunk”, mert amint valaki a Kanizsai Jazzfesztiválon fogalmazta, „sorra dőlnek le a díszletek”. (Nem, mintha nem tehetjük volna ezt meg akár minden nap, akár ez évben is – lásd alább!). Az ideológiákat persze (legyenek akár bal, akár jobb oldaliak) jobb, ha elfelejtjük, és tényleg megpróbáljuk komolyabban venni magunkat, és a másikat, a többieket. Amint például Hamvas próbálta, világháborúk közepette: „A borzalmaknak az az apokalyptikus özöne, amit a történeti emberiség háromezer év óta átélt, nem volt értelmetlen. Szenvedni kell, az biztos. Amiről szó van, úgyis mindig csak az, hogy érdemes, vagy pedig sem. A küszöbön, ma, a borzalmak elképzelhetetlen fokozódásának és csaknem megsemmisítő sűrűsödésének idején a szenvedések értelmét egész sereg ember megtalálta. Nem úgy, hogy valamely varázsszót mondott és erre üdvtant épített. Az üdvtanokból, köszönjük szépen, nem kérünk többé. Ha a történet borzalmait másra nem is, arra mindenesetre jók voltak, hogy az üdvtanokból visszavonhatatlanul kiábrándultunk. A szakrális szubjektum első körvonalai megjelentek. A történet iszonyatai ellen az egyetlen ellenszer az az ember, aki minden iszonyatnál erősebb. Nem tanítás. A legkevésbé üdvtanítás, vagyis egyetemes recept, program, terv és generálmegváltás. Ha valaki azok után, amiket átéltünk, ilyesmit még komolyan akarنا venni, a tudatos világeselást érintő elvetemült rosszhiszeműség és a kretenizmus határán lenne kénytelen helyet foglalni. A szenvedések értelme az, hogy olyan emberré kell lenni, aki ezt az iszonyatot kibírja. Ilyen ember pedig van. Olyan létezési színvonal, olyan tudás és olyan értelem, olyan arány, olyan mérték vált lehetővé és láthatóvá és megvalósíthatóvá, amely a történet minden borzalmánál magasabb hatalom. Ez a szakrális szubjektum.” (H.B.: Titkos jegyzőkönyv / Pythia) Hamvas szerint akiben ennél kisebb az igényesség saját szabad személylétére, „felnőtté-válásával” kapcsolatban, az egyenesen az Antikrisztust idézi, de jómagam úgy találtam, hogy már a legegyszerűbb metainoia, megfordulás, sőt már a szándék, a fordulat szükségének belátása esetén is szinte ÉG és föld a különbség a hajszolt, szinte vakon tülekedő „történelmi” ember, és a „mindenben érdekelt” személy között. Azt is írja még erről a bizonyos „új” emberfajtáról, hogy „Az elrontott, kenetteljes és perverzált kereszténységből semmi sincsen benne. De nála jobban senki sem tudja, hogy „anima naturaliter christiana.” Viszont Hamvas életművéből is bizonyítható, hogy éppen így „szakrális szubjektumnak” tekintette az iszlám szufit, a zsidó chassidot, a zen-buddhista „járákálót”, stb., mint minden „igaz embert”, aki saját személyi körén, kultúráján, életművén, nemzetén „keresztül” az emberiség megnevelése érdekében tett akár egyetlen mozdulatot is...

Paradoxonnak tűnhet, de az irgalmatlan, és lényegében embertelen globális profithajsza, valamint olyan, elsőre persze, hogy haditechnikaként fellépett hatalmi eszközök, mint a repülőgép, a komputer és az Internet, nem csak eszeveszett terrortámadásokra adja meg a lehetőséget, hanem ez tette és teszi lehetővé az emberiség régóta esedékes egymásra találását is. Még ha egyelőre meglehetősen aránytalanul is oszlanak meg a lehetőségek. Nincs más út előre csak, amit a német politikus vázolt, ez biztos. „Olyan világot kell teremtenünk, ahol mindenki méltóságban meg tud élni.” Ehhez viszont kérem alássan a legtöbb elmélyült tanulmány szerint (származzék ez akár „Soroséktól”, akár „ellenfeleiktől”) a változtatást a saját „fejlődési” kényszerébe pörgött pénzvillág, a piac megzabolozásán, megadóztatásán kell elkezdni. Amihez csakis a termelők-ké-fogyasztókká, piaci szereplőkké csökkentett értékű emberek tudatának megváltozásán keresztül vezethet az út. No nem egyik pillanatról a másikra persze. Ez senkinek sem lenne jó. Mondjuk, ezt az évszázadot rászánhatnánk egy ilyen „projektre” – lesz, ami lesz. Amint oly sokat halljuk ezt manapság, látjuk leírva, bizony, hogy mindenek előtt ISKOLA, mégpedig a piacra idomító intézményekkel szemben (Tisztelet a kivételeknek, bármely szinten!) főként szabad felnőttoztatási, felnőtt-továbbképzési szellemi erőműhálózatok kérdése ez (lásd: dán népfőiskolai hálózat). És most értünk a legkényesebb részhez, ha szabad ilyen finoman fogalmazni ez ügyben: a mindenki felelőssége kérdéséhez. New York után – szerintem – senki sehol nem mondhatja többé könnyű szívvel, hogy neki ugyan semmi köze nincsen a világ többi része bújához, bajához. Aminthogy senki ép elmével nem hihet benne, hogy bármilyen mértékben fokozott, és főként költséges „biztonsági” intézkedésekkel meg fogják tudni védeni, avagy elő- és utóbombázásokkal meg lehet oldani azokat a gondokat, amik – ha tetszik, ha nem – legalábbis ürügyként szolgáltak, és szolgálhatnak a legvadabb és legkétségbeesettebb támadásokhoz is a Föld „gazdagabb” részei ellen. (Lásd alant!) Mindenekelőtt személyesen kellene persze megtennünk, amit lehet. Igen, az újabb és újabb szerzésről át kellene állítani az álmainkat egy emberibb terepre, ténylegesen le kellene mondanunk egy sor ketyeréről, és szemétről, a fogyasztási szokásainkat lehetőleg már mától ember-, állat- és környezetbarát irányba kellene megváltoztatnunk, de a helyi és az országos „politikában” (azaz közös dolgaink rendezésében) is meg kellene mozdulnunk, ha jót akarunk. Kinek hiányzik mindez a napi robot és fogyasztás és szórakozás-mánia, stb. kizsigerelő rohanásában? Aligha sokaknak. (Bár mintha egyre többen... Kop-kop-kop!) De választanunk kell! Ha a gyerekeink szemébe akarunk nézni viszonylag jó lelkiismerettel – még ha né tán bennünket bombáznak is éppen valami félreértés, nagyhatalmi érdek, vallási téboly, vagy szimpla emberi örültség következtében – akkor nem kétséges mit. Igen kérem, a „természetjogi” gazdasági, és kulturális egyszerűséget (Lásd például: <http://www.fennmaradas.hu>), a „szegénységet”, a rengeteg önkéntes, civil, közérdekű tevékenységet és alkotást, no és leginkább az emberiség (miattunk is!)

szerencsétlenebb sorsú nagy többségével való szolidaritást, azaz sokkal-sokkal igazságosabb osztozkodást – mindenben. (Nem lesz könnyű! Lásd az ausztrál „elit” görceit például. Egy egész kontinenst szeretnének változtatlanul a sajátjuknak tulajdonítani. Búúúú...) De talán nézzük meg, hogy nagyon-nagy vonalakban mivel is állunk szemben, már ha komolyan vesszük a vilájobbítás lehetőségét legalább egy pillanatra. Nos mindenekelőtt a háborúk! (Hadd frissítsuk fel talán azon amerikai illetékes emlékezetét is egy kicsit, aki a „XXI. század első háborújáról” ábrándozott a minap.) „Háborúba süllyedő emberiség. Több fegyveres konfliktus zajlik ma, mint bármikor az elmúlt ötven évben (Index cikke/Hunsor hírlevélből/2001) Több fegyveres konfliktus zajlik ma a világban, mint bármikor a második világháború óta” – áll a Nemzetközi Vöröskereszt (ICRC) jelentésében. „A háború egyre kevésbé a „tábornokok elegáns játéka”, és egyre inkább a polgári lakosságot sújtja. Tömeggyilkosság, nemi erőszak, kitelepítés, éhezés – az ezredforduló háborúinak jellemzői. Az ICRC komor hangú éves jelentése szerint gyakorlatilag minden nap zajlanak összecsapások a világ valamely részén. Jelenleg 25 országban vagy régióban van fegyveres konfliktus a Földön – ez több mint a második világháború óta bármikor. Ezek a konfliktusok ugyanakkor nem korlátozódnak a hadviselő országok hadseregére – az áldozatok többsége civil. A polgári lakosság nagyobb eséllyel esik áldozatul tömeggyilkosságnak vagy erőszakos kitelepítésnek, mint eddig bármikor. Az ezredforduló háborúinak egyik legjellemzőbb kísérőjelensége az éhezés vagy a nemi erőszak.” – írja a Vöröskereszt. No és a szegényeink: „A globális szegénység tényei (Söndagsavisen/szeptember 16/Forrás: Bjarke Larsen és Flemming Ytzen: Egy dollár naponta/Presto kiadó 2001 szept.) Minden ötödik ember a Földön (1,2 milliárd) napi egy dollárnyi összegből próbálja fenntartani magát. Az emberiség felének pedig két dollár, illetve ennél is kevesebb jut naponta mindennapi szükségletei fedezésére. A következő 12 év alatt újabb egy milliárd emberrel nő majd a létszám. Ezek túlnyomó többsége a szegény országokban fog megszületni. A legszegényebb afrikai is tudja ma már, hogy található egy másik, tejjel-mézszel folyó világ is. A miénk. Gyerekeink: A bolygó gyerekei még mindig az utolsók a sorban. Minden nap meghal 30.000 gyerek (Söndagsavisen/szeptember 16/Forrás: UNICEF, Steen Andersen főtítkár)

Nagyon sok célt sikerült elérni 1990 óta, amikor is az ENSZ első „Gyerek csúcstalálkozására” sor került végre. Azóta sokkal több gyerek túléli az első évet, sokkal többen kaptak lehetőséget iskolába járni, és sokan jutottak iható vízhez. De a három korosztályra kiterjedő alapvető célkitűzéseket még nem sikerült teljesíteni. 0-5 év: Az 1990-es cél: Egyharmadával csökkenteni a gyermekhalandóságot 10 év alatt. Ma 14%-nyi, vagyis mintegy hárommillió gyerekekkel több van életben – öt éves korukra. Az új célok az alapvető túlélésre, úgymint iható víz, egészséges étel, és betegségmegelőző injekciók biztosítására irányulnak. 6-14 év: A cél '90-ben: általános iskola mindenkinek. Sok helyen többen kerültek iskolába időközben, de a célt nem sikerült elérni. Sokan hagyják ott az iskolát

befejezetlenül, a lányok számára nehezebb a bejutás, és nagyon sok helyen színvonalatlan az oktatás. A 15-18 év közötti korosztály új a programban. Itt a legfontosabb most a HIV/AIDS felvilágosítás. Ez nem csak gazdasági és politikai, hanem kulturális probléma is, merthogy sok ország nem ismeri el a védekezést, és a szex is több helyen tabutéma még. Nem valószínű, hogy a New Yorkra támadók gondoltak arra, hogy egy hosszú ideje előkészített ENSZ gyerekügyi konferenciát is meghiúsítanak. Aminek keretében 80 ország illetékesei kötelezték volna el magukat újabb, komolyabb lépésekre a Föld gyerekeit illetően. Persze aláírások nélkül is meg lehetne mozdulni. A 11 milliós Mali például, „amelynek bnp-je a párizsi tűzoltóság büdzséjével azonos nagyságrendű nagyon jelentősen feljavította gyermekei körülményeit!” – nyilatkozta a dán főtitkár. Másutt meg nőtt a gyerekekatonák, kis rabszolgák, prostituáltak és piciny hontalanok száma... Brrrrr! Nos akinek ennyi rossz kevés (legalább az elgondolkodáshoz)... „azt érje gáncs és megvetés”. Mindenki másnak viszont kívánok a magaménál lehetőleg kevésbé kínos, ellenben gazdagabb töprengést, és főként nagyszerű terveket és igazi mozdulatokat. Evvel tartozunk az áldozatoknak (is)!

Felajánlás:

A különben sok év óta aktuális Felnőttoktatási Alapmodell (FELAM), vagyis a „beavatási népfőiskola” elméleti és gyakorlati közvetítésének felajánlásán túl közölhetem, hogy „állandóan nyitva” a Koppenhágai Hamvas Béla Klub honlapja, ahol is mondjuk a Csontváry Szellemi Csontkovács Műhelyben konzultálhatunk a kérdéskört illetően, ha ez valakit érdekel. Több, mint tíz éve rendszeresen megtartjuk, és meg kívánjuk tartani a jövőben is a klub havi nyilvános látóköreit Koppenhágában, és hát „magánlevélben” is szívesen állok rendelkezésére mindazoknak, akik úgy érzik, hogy netán segíthetek valamiben. Sokkal többre pillanatnyilag – részemről – nem futja.

Lázár Ervin Járkáló önmagáról

Az életre születtem: 1953 áprilisában, a Viharsarokban egy felvidéki görög katolikus kántor-tanító legkisebb(?) fia (maga is tanító-tanár), valamint egy szintén sokirányú tehetséget bizonyított alföldi parasztcsalád legkisebb(?) leánya első gyermekeként.

Újjászülettem: Többször. Legalább kétszer (majdnem).

Megvilágosodtam: nem egyszer... Két nagy, szép okos, tehetséges gyerekem van, két és fél házasságbul ... Sok éve egyedül többnyire, ám de nem magányosan. Rajzoló, színházművész, intuitív zenész, forgatókönyv ill. drámaíró, (végzett) művészeti oktató, népfőiskolai tanár, tanító, stb. voltam már, és még leszek, ha az Ég is úgy akarja. Elérhető művek (csakis) az Interneten (<http://hjem.get2net.dk/hamv.laz>): néhány rajz, vers, színdarab, „szabaduló művészeti” esszék... Amúgy meg számtalan kiállítás, színházi előadás, „beavatási kurzus”, résztvevője, vezetője, szervezője voltam mind ott-hun, mind Koppenhágában. Többek között az ott-huni legendás GYIK műhelybéli „komplex művészeti oktatás” egyik kifejlesztője „vónék”. Valamint a Koppenhágai Hamvas Béla Klub egyik alapítója.

Mestereim sokan voltak, bár főként a régiek: talán legfontosabb Hamvas Béla (élete-műve), de hogy csak néhány élőt említsek, nagyon sokat köszönhetek: Kemény Katalinnak, Szabados Árpádnak, Várnagy Ildikónak, Czako Gábor Csabának, Szabados Györgynek, Dúl Antalnak, és még azért voltak jó néhányan. Nem kevés ismert, remek és tehetséges kortársamat is megemlíthetném, mint akár munkatársat, akár konzultációs partnert. (Nem is tudom, miért tartunk itt, ahol ;-)

Legfontosabb felismeréseimből: „Rajtunk kívül nincs belsőbb hatalom!”

No és az, hogy „Senki, senki helyett semmi lényegeset nem hihet, gondolhat, tehet.”